

Zikmund, Jakub

Studentská literárněvědná konference 2023

Bohemica litteraria. 2023, vol. 26, iss. 2, pp. 114-119

ISSN 1213-2144 (print); ISSN 2336-4394 (online)

Stable URL (DOI): <https://doi.org/10.5817/BL2023-2-9>

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/digilib.79259>

License: [CC BY-NC-ND 4.0 International](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/)

Access Date: 29. 11. 2024

Version: 20240122

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Studentská literárněvědná konference 2023

21. ročník Studentské literárněvědné konference se letos uskutečnil v Brně, a to 27. a 28. dubna v prostorách brněnské pobočky Ústavu pro českou literaturu AV ČR, na Čechyňské ulici. Na jeho organizaci se spolu s ÚČL AV ČR podílel také Ústav české literatury FF MU.

Letošní konference, podobně jako tomu bylo v několika uplynulých letech, nebyla tematicky nijak omezena, proto byl její program velmi pestrý. Celkem zaznělo 32 příspěvků od studentů z nejrůznějších studijních programů nejen z České republiky, ale i ze Slovenska či z Polska.

Konferenci odstartovaly referáty, které se vztahovaly k meziválečné literatuře. Mgr. Jan Lassner (FF JČU) představil projevy Nietzscheho filozofie v českém meziválečném dramatu, a to zejména s ohledem na morální hodnoty, které tato dramata obsahují. Liberální ovzduší první Československé republiky dle Lassnera výrazně napomohlo recepci Nietzscheho pojetí nadčlověka jako určitého typu hrdiny dramatu s historickou tematikou. Hledání ideálu nového člověka bylo také tématem referátu Mgr. Martiny Péterové (ÚSL SAV). Péterová zkoumala slovenskou levicovou revue *DAV*. Ve svém příspěvku se zaměřila na rétoriku, jazyk a ideje slovenské levicové revue, ale všímala si také grafické stránky tohoto avantgardního periodika. Ideál nového člověka, který revue *DAV* prezentuje, Péterová trefně označila jako ideál „marxistického těla“. Za podrobně zpracovanou a všestrannou analýzu byla Martině Péterové udělena Cena Vladimíra Macury v doktorandské kategorii. Eliška Králová z PdF UK do svého příspěvku zakomponovala i didaktický aspekt. Její referát, oceněný čestným uznáním, tematizoval podoby lyrického subjektu ve Wolkerově sbírce *Těžká hodina*. Krom samotné analýzy Králová posluchače upozornila i na to, že kategorie lyrického subjektu je v této sbírce podstatnou součástí interpretačního klíče a neměla by proto být při interpretaci sbírky opomíjena.

Své zastoupení na konferenci samozřejmě měla i literatura fantasy a sci-fi. Mgr. Adam Škrovan (ÚSL SAV) posluchačům představil čtení optikou Foucaultovských konceptů biopolitiky a biomoci na příkladu románu *The Windup Girl* a tyto koncepty propojil s nynějším fenoménem ekokritické literatury.

Dále přišla na řadu témata věnovaná současné literatuře. Mgr. Zuzana Urbaničová (FF MU) seznámila účastníky konference s aktuálními tendencemi v české literatuře psané ženami-spisovatelkami. Těžištěm jejího příspěvku byla tematická rovina děl, motivy úniků a návratů, napětí mezi domovem a cizinou, minulostí a přítomností. Její vystoupení rozvířilo diskusi o tom, co dnes lze považovat za současnou literaturu a co již nikoli. V závěru konference Zuzana Urbaničová získala II. místo v doktorandské kategorii. Do velmi aktuálního, avšak v českém prostředí stále ne příliš probádaného pole queer literatury, se pustil BcA. Lukáš Samek (VŠKK). Ve svém vystoupení Samek představil nový interpretační přístup ke gay literatuře, jehož východisko spočívá ve sledování popisu homosexuálního těla. Samek neváhal polemizovat s pojetím maskované homosexuality Martina C. Putny a zdůraznil, že pro samotnou gay komunitu je popisování vlastního těla příznačné. Za svěží příspěvek sklidil od zúčastněných bouřlivý aplaus.

Do meziválečného období se ve svých vystoupeních vrátili Mgr. Radek Cimprich (FF UP) a Bc. Matúš Krnáč (Univ. M. Bela v Banskej Bystrici). Cimprich, jehož referát byl oceněn čestným uznáním, představil Weinerovy *Lítice*, které chápe jako významný zlom ve vývoji Weinerovy poetiky. Zaměřil se na povídku *Ztřeštěné ticho*, v níž analyzoval motivické kontrasty. Krnáč podobným způsobem přistoupil k tvorbě slovenského autora Petra Karvaše. Zabýval se vztahem Karvašova díla a naturalistické tradice slovenské meziválečné literatury. Na druhé straně Krnáč upozornil na výraznou lyrizaci, kterou se Karvašovy prózy vyznačují. To je v kontextu slovenské literatury 40. let nezvyklé.

Že se literárněvědné bádání nemusí omezovat pouze na texty, dobře ví i Tereza Hrdinová (PdF UK), která své vystoupení věnovala vizuální poezii 60. let. Hrdinová se zabývala především přehodnocením typologizace. Její nová typologie lépe zohledňuje rozličnost vizuální poezie, díky čemuž je univerzálnější než rozřazení stávající. Na vizualitu zacílila svoje vystoupení i Mgr. Eliška Brožová (PdF MU), která publiku představila motivickou analýzu děl Romana Ludvy, zejména jeho specifický přístup k literárnímu popisu výtvarných děl. Na intermedialní vlně pokračovala i Bc. Adriána Pešková (Univ. M. Bela v Banskej Bystrici). Pešková sledovala proces remediace, který původně literární žánr eseje transformoval na videoesej či audiovizuální esej. Na základě několika případových studií poukázala na proměny esejistického žánru a na bariéry, které při

remediaci literárního díla do audiovizuální podoby vznikají. Porota její příspěvek ocenila III. místem ve studentské kategorii.

Současný prudký rozmach nástrojů využívajících umělou inteligenci reflektoval příspěvek Anny Medkové (FF UP). Medková pracovala se sbírkou *Poezie umělého světa* Jiřího Materny. Účastníkům nejprve přiblížila samotné fungování umělé inteligence a strojového učení, popsala, jak pracuje Maternův model, jaké texty je schopen vyprodukovat, a posléze se soustředila také na mechanismy hodnocení kvality textů vytvořených za pomoci stroje. Za svůj referát Anna Medková získala II. místo ve studentské kategorii.

Současná témata plynule vystřídalý příspěvky zaměřené na starší literaturu. Bc. Jakub Drábek (PdF MU) pojednal o výstavbě Aischylova dramatu *Peršané*. Svou analýzu opřel především o strukturalistické teorie Rastiera, Mukařovského a Daneše.

Jan Rus (FF UK) představil svou interpretaci Rosovy básnické skladby *Discursus Lypirona*. Za nosný prvek této básně označil antický aparát, který Rosa přejal a jenž zdůrazňuje erotický rozměr celé básně. Porota vystoupení Jana Rusa nakonec ocenila cennou nejvyšší – a Jan Rus se tak stal letošním držitelem Ceny Vladimíra Macury ve studentské kategorii.

Transcendentní téma provázelo i referát Mgr. Markéty Dvořákové (FF MU) o *Písni o Bernadettě* Franze Werfela. Dvořáková sledovala jazykové prostředky a motivy, kterými Werfel ztvárnil zjevení Panny Marie v Lurdech. Dále publiku prezentovala narativní analýzu tohoto díla, která je též nosným prvkem Werfela utváření transcendentna.

Čtvrteční konferenční den zakončil příspěvek Mgr. Aleny Jablonické (FF OU), věnovaný české spirituální poezii devadesátých let (básníkům Kolmačkovi, Stöhrovi a Doležalovi). Jablonická analyzovala shodné motivy mezi tvorbou těchto autorů a tvorbou Reynka, Rotrekla či Kuběny, na jejichž odkaz spirituální básníci devadesátých let navazovali. Porota její příspěvek ocenila II. místem v doktorandské kategorii.

Novinkou oproti loňské konferenci byl tandemový příspěvek. Přednesli jej Mgr. Magdalena Lípová a MgA. Miroslav Jindra (oba PdF MU). Dvojice zkoumala souvislosti mezi psychickým vývojem dětí a žánrovou skladbou jejich četby. Výzkum ukázal, že pro děti je důležité, zda je kniha dobrodružná a zda umí zaujmout. Značné oblibě se u dětí těší i encyklopedie. Výsledky výzkumu vyvolaly rozsáhlou debatu o dětském čtenářství a o specifikách metodologických přístupů, jimiž se čtenářství v současnosti zkoumá.

Stranou pozornosti mladých badatelů nezůstala ani kanonická díla. Mgr. et Mgr. Matěj Kos (FF MU, ÚČL AV ČR) si za téma svého příspěvku zvolil Erbenovu

Kytici, předmětem jeho zájmu však nebyl text sám, nýbrž jeho vnější podoby. Kos upozornil na různé transmediace Erbenovy *Kytice*, které na jedné straně podtrhují kanoničnost tohoto díla, na druhé však mnohé *Kytici* neváhají aktualizovat. Dále zabrousil i do vod bulvárních periodik, pro která je značka „českého literárního klenotu“ pouhou marketingovou strategií. Neotřelé vystoupení porota ocenila čestným uznáním.

BcA. Štěpánka Luhanová (VŠKK) pojednala o perspektivě dětského čtenáře. Vycházela z klasických teoretických koncepcí Umberta Eca. Přínosem Luhanové v této oblasti je fakt, že tyto teorie aplikovala na non-fiction literaturu, kterou děti v nižším školním věku též rády čtou. Luhanová ukázala, že i v literatuře faktu děti potřebují nacházet vztahy a vazby k sobě samým. Tyto texty jsou dle Luhanové s tímto záměrem vytvářeny a poskytují dětem srozumitelnou příběhovou linii. Její příspěvek porota ocenila čestným uznáním.

Mgr. Eliška Hondlová (FF MU) publiku představila narativní konstrukci identity a s ní související koncepci *master narrativů* na příkladu románu Kazua Ishigura *Klára a Slunce*, jehož vypravěčkou je androidka Klára. Klářino postupné vybočování z jí předem určeného narativu vyvolává konflikt mezi zdánlivě oddělenými kategoriemi „člověk“ a „android“, což vede čtenáře k uvažování nad podstatou lidství.

Dále vystoupila Bc. Kristýna Janigová (FPF SUO), která se zamýšlela nad vývojem poetiky Jáchyma Topola. Ten ilustrovala na proměnách jednání postav v románech *Sestra* a *Citlivý člověk*. Následující příspěvek Bc. Kingy Stanaszek (Varšavská univerzita) se soustředil na motivy viny v románu Radky Denemarkové *Peníze od Hitlera*. Stanaszek ke své analýze využila pojetí viny od myslitele Karla Jasperse a zjišťovala, jaké kategorie viny lze v románu Denemarkové nalézt.

II. místo v doktorandské kategorii získala Mgr. Tereza Roháčová (FF UP) za svěží příspěvek reflektující současnou literární kritiku. Roháčová se pokusila odpovědět na to, zda je nařčení vybraných děl autorů Čichoně, Rudiše a Zábranského ze strany literárních kritiků z toho, že ve svých prózách obhajují nacistický režim, oprávněné, či nikoli. Roháčová došla k závěru, že kritici často vytrhávají části děl z kontextu, případně díla záměrně interpretují vyhoceně, aby jejich kritika zaujala. Postoj kritiky tak Roháčová označila za nepodložený a přehnaný. Rovněž II. místem, ovšem ve studentské kategorii, byl oceněn výstup Petra Berounského (PdF UHK). Berounský pojal svůj příspěvek interdisciplinárně a publiku dokázal, že koncept ohlasové tvorby není vlastní pouze literatuře 19. století a že je možné takto hovořit i o vlně folklorních prvků v architektuře

počátku 20. století, nejmarkantněji pak na Jurkovičových stavbách. Literaturou 19. století se zabývali i Bc. Marek Želisko (FF MU) a Magdaléna Strnadlová (FF OU). Želisko představil žánr črty a jeho konstitutivní ráz pro českou národní identitu. Blíže pak rozebral črty zobrazující cesty do Ruska a jejich protichůdné vyznění. Strnadlová se pro změnu zaměřila na náboženskou otázku v městských prózách Karoliny Světlé. Vystoupení ukázalo, že přístup Světlé k víře odpovídá dobovým konvencím 2. poloviny 19. století. Hrdinové jejích městských próz, kteří se zasazují o národní emancipaci, se vyznačují tím, že se vymezují vůči pravidlům katolické církve.

BcA. Daniela Straková (VŠŠK) se ve svém vystoupení věnovala beletrizovaným pamětem Dušana Mitany *Môj rodný cintorín*. Podrobněji rozebrala prostor, který je zde v napětí mezi posvátnem a rutinou, což vytváří charakteristickou groteskní atmosféru celého díla.

Tajům vzpomínek svůj příspěvek zasvětila i Bc. Lucie Lindnerová (FF MU). Na příkladu dvou fragmentárních próz současného autora Matěje Hořavy publikum seznámila s fungováním procesů paměti a vzpomínání. Ve své analýze skloubila naratologický přístup s poznatky paměťových studií, což jí umožnilo lépe pojednat o procesu utváření narativní identity. Akt vzpomínání je totiž v Hořavových dílech naprosto zásadní.

Zajímavé téma přednesla i Bc. Barbora Pravda (FPF SU), posluchačům totiž na příkladu poezie Elišky Vyorákové ukázala, že i neslyšící se mohou podílet na slovesném umění, a to jako tvůrci, tak i jako recipienti. Hovořila především o specifikách poezie pro neslyšící.

Avantgardní reminiscenci přinesl příspěvek Mgr. Nikolý Bečanové (FF UK), který byl věnován osobě Růženy Vackové, teoretičky, kunsthistoričky a kritičky umění. Postoj Vackové k umělecké avantgardě byl totiž odmítavý. Bečanová vysvětlila, co Vackovou k takovému přístupu vedlo a jak na umění nazírala. Igor Ryszard Lewicki (Varšavská univerzita) se ve svém příspěvku věnoval poezii Jiřího Ortena a Maurycého Szymła. Oba autoři byli židovského původu a Lewicki v jejich díle analyzoval motiv židovské matky. Následně ukázal, že tento motiv se prolíná mnoha dalšími díly. Ostatně v americké popkultuře je tento motiv dodnes živý a podle Lewického lze jeho počátky nalézt právě u židovské generace, která si prožila válečné vykořenění. Konferenční klání uzavřel příspěvek Mgr. Michala Krautera (Univerzita Konštantína Filozofa v Nitře), ve kterém představil dosud neprobádanou korespondenci slovenského katolického spisovatele Jána Frátrika s Jaroslavem Seifertem či Janem Zahradníčkem.

Než se porota usnesla na oceněních, měli účastníci konference možnost poslechnout si přednášku Tomáše Prokūpka, vedoucího oddělení literatury MZM, o tvorbě Ondřeje Sekory. To však nebyl zdaleka jediný doprovodný program letošní konference. Ve čtvrtek večer se na půdě FF MU uskutečnilo autor-
ské čtení básnických textů. Jako moderátor a autor v jedné osobě vystoupil Dominik Bárt, dále potom Petr Hruška, čerstvá držitelka ceny Magnesia Litera Anna Sedlmajerová a bohemistky Luisa Pavlíková a Taňa Klodwigová.

Letošní studentská konference ukázala, že mladí literární vědci se nebojí nových, neprobádaných témat. Mnohým z nich se navíc do příspěvků podařilo vnést přesah k jiným vědeckým oborům. Ač vystoupení byla rozličná, nutno vyzdvihnout, že následná diskuse byla vždy plodná a hojně se do ní zapojovali sami studenti. Porota byla snad i proto štedrá a udělila velké množství cen. Protože však všichni byli skvělí, každý odjížděl s knižním dárkem z nakladatelství Host. Nezbyvá než poděkovat všem zúčastněným a těšit se příští rok na viděnou, tentokrát v Ostravě.

Jakub Zikmund

Toto dílo lze užit v souladu s licenčními podmínkami Creative Commons BY-NC-ND 4.0 International (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/legalcode>). Uvedené se nevztahuje na díla či prvky (např. obrazovou či fotografickou dokumentaci), které jsou v díle užity na základě smluvní licence nebo výjimky či omezení příslušných práv.

